

PARTICIPACIÓ POLÍTICA

Primer Semestre 2001/2002

Professor: Joan Font

Objectius, organització i avaluació

L'objectiu de l'assignatura és aprofundir en el coneixement de la participació dels ciutadans en la vida política, tant des d'el punt de vista dels factors i motivacions individuals que porten a participar, com des de la reflexió sobre com fer incidir aquesta participació en el procés d'elaboració de polítiques públiques. El curs constarà de dos tipus de sessions, a cada una de les quals es dedicarà aproximadament la meitat del temps disponible: sessions teòriques amb el conjunt del grup i seminaris amb la meitat dels estudiants. Hi haurà dos seminaris de 4/5 sessions cada un i cada estudiant haurà d'assistir regularment a un d'ells i fer un treball (individual o en petit grup) sobre el tema del seminari. El treball (2/3) i la participació activa en el seminari (1/3) donaran lloc a la nota final. Tots els treballs entregats fora de termini seran penalitzats en la seva avaluació.

Temari i bibliografia

I. Teories explicatives de la participació

- Què entenem per participació política; La participació política en perspectiva històrica: de la crema d'esglesies a Internet
- Quanta participació hi ha? Formes de participació i repertoris participatius
- Olson: Costos i beneficis de la participació
- La importància dels recursos: són igual d'importants per totes les formes de participació?; El rol de les actituds: deure cívic, identificacions col·lectives, sentiment d'eficàcia política
- Hirschman: Sortida, veu i lleialtat
- L'entorn polític: la mobilització i l'estructura d'oportunitats polítiques

Barnes i Kaase (eds): Political Action, Sage-1979

Hirschman: Salida, voz y lealtad, FCE, Méxic-1977

Olson: "La lógica de la acción colectiva", a VVAA: Diez textos básicos de ciencia política, Ariel, Barcelona-1991. (LECTURA OBLIGATÒRIA PER A TOTHOM)

Reinares: Terrorismo y antiterrorismo, Paidós, 1998, cap 3.

Rosenstone i Hansen: Mobilization, participation and democracy in America, Macmillan, 1993. Caps 1,2,3

Schlozman, Verba i Brady: "Participation's not a paradox", British Journal of Political Science, 25. Pags 1-36.

Tarrow: El poder en movimiento, Alianza editorial, Barcelona-1997, caps 2 i 3.

II. Les conseqüències de la participació

-Participació i democràcia, quina relació?.

-L'impacte de la participació en els participants; Participació i igualtat: què passa si sols participen els privilegiats?

-Participació i polítiques: es tradueix en polítiques la participació? El debat sobre el capital social

-Participació i representació: el debat sobre la democràcia directa

Budge: The new challenge of direct democracy, Polity Press, Cambridge-1996, cap 7

Pateman: Participation and democratic theory, Cambridge University Press, 1970.

X Putnam: Making democracy work, Princeton University Press, 1993

X Putnam: Bowling alone, Simon & Schuster, New York, 2000.

↳ Subirats: "Nuevos mecanismos participativos y democracia: promesas y amenazas", a Font (ed), Ciudadanos y decisiones públicas, Ariel, 2001.

Tarrow: Obra citada, cap 10.

Verba: "The citizen as respondent", American Political Science Review, 1996, 90 (1).

passerous.com

Verba i altres: Participation and political equality, University of Chicago Press, Chicago-1987.

on participacion: ...

... Democracia ...

III. Experiències (algunes sessions d'aquest bloc s'aniran desenvolupant al llarg del curs segons la disponibilitat de temps i l'interès del grup)

- Mecanismes de participació ciutadana a nivell local: instruments tradicionals i innovadors
- Possibilitats i problemes d'Internet
- Què fer per aconseguir que la gent voti
- Assamblees: avantatjes i limitacions
- Jurats ciutadans: mecanisme i experiències espanyoles
- Eleccions primàries fora dels EUA

Catt: Democracy in practice, Routledge, 1999

Dienel i Harms: Repensar la democràcia, Ediciones del Serbal, 2000

Equip d'Anàlisi Política: "Participació ciutadana en la presa de decisions: nous mecanismes participatius a nivell local", Informe presentat a l'Escola d'Administració Pública, Barcelona, 2000.

Font, J i altres: Participació i sistema electoral, Editorial Mediterrània, 2000.

Font i Blanco: "Conclusiones. Innovación democrática, un balance provisional", a Font (ed): Ciudadanos y decisiones públicas, Ariel, 2001.

Font i Gomà: "La democràcia local: un mapa de experiencias participativas" a Font (ed): obra citada.

Font, N: Democràcia i participació ciutadana, Fundació Jaume Bofill, 1998.

Kahn, U (ed): Participation beyond the ballot box, Routledge, 1999.

Kuklinski, James H i altres: "The political environment and citizen competence", American Journal of Political Science, 2, 2001, 410-424

Savard, J (ed): Democratic innovation, Routledge-ECPR, 2000.

Tsagarousianou i altres: Cyberdemocracy, Routledge, 1998

Villasante i Alberich: "Experiencias de participación ciutadana en municipios: análisis y propuestas", Alfoz, 1993, 104-5

Zimmerman: Democràcia participativa, Limusa, Mèxic-1992.

III. Experiències (algunes sessions d'aquest bloc s'aniran desenvolupant al llarg del curs segons la disponibilitat de temps i l'interès del grup)

- Mecanismes de participació ciutadana a nivell local: instruments tradicionals i innovadors
- Possibilitats i problemes d'Internet
- Què fer per aconseguir que la gent voti
- Assamblees: avantatjes i limitacions
- Jurats ciutadans: mecanisme i experiències espanyoles
- Eleccions primàries fora dels EUA

Catt: Democracy in practice, Routledge, 1999

Dienel i Harms: Repensar la democràcia, Ediciones del Serbal, 2000

Equip d'Anàlisi Política: "Participació ciutadana en la presa de decisions: nous mecanismes participatius a nivell local", Informe presentat a l'Escola d'Administració Pública, Barcelona, 2000.

✕ Font, J i altres: Participació i sistema electoral, Editorial Mediterrània, 2000.

Font i Blanco: "Conclusiones. Innovación democrática, un balance provisional", a Font (ed): Ciudadanos y decisiones públicas, Ariel, 2001.

✕ Font i Gomà: "La democràcia local: un mapa de experiencias participativas" a Font (ed): obra citada.

Font, N: Democràcia i participació ciutadana, Fundació Jaume Bofill, 1998.

Kahn, U (ed): Participation beyond the ballot box, Routledge, 1999.

✕ Kuklinski, James H i altres: "The political environment and citizen competence", American Journal of Political Science, 2, 2001, 410-424

✕ Savard, J (ed): Democratic innovation, Routledge-ECPR, 2000.

Tsagarousianou i altres: Cyberdemocracy, Routledge, 1998

Villasante i Alberich: "Experiencias de participación ciutadana en municipios: análisis y propuestas", Alfoz, 1993, 104-5

Zimmerman: Democràcia participativa, Limusa, Mèxic-1992.

Programa dels Seminaris

Els seminaris són un instrument per facilitar l'aprenentatge i desenvolupar noves habilitats: discussió en públic, treball en equip, anàlisi crític de textos i documentació, etc.. Els participants en el seminari es comprometen a assistir-hi regularment i la seva participació (assistència i participació activa) formarà part de la nota final. Un dels seminaris tindrà un component més teòric i es basarà en l'aprofundiment de part de l'assignatura via lectura i crítica de textos. L'altre prioritzarà el component empíric via elaboració d'un treball aplicat, de temàtica similar per a tots els membres del grup.

Seminari I. Mecanismes innovadors de participació ciutadana local

a) L'objectiu del seminari és arribar a coneixer com funcionen i quins resultats han tingut algunes experiències de participació ciutadana en l'elaboració de polítiques públiques municipals que s'han anat desenvolupant al llarg dels darrers anys (jurats ciutadans, agendes 21 locals, consells municipals amb composició innovadora,...). Cada estudiant (o petit grup) farà el seu propi treball, però alhora participarà en la reflexió conjunta, tant sobre l'agenda dels treballs com sobre les seves conclusions. El treball més habitual en aquest grup consistirà en l'estudi en profunditat d'un d'aquests instruments de participació, abordant les preguntes que s'aniran desenvolupant a classe. Es podrà treballar sobre una base de dades existent d'experiències o buscar-ne d'altres.

b) Programa indicatiu

Sessió 1: Una primera agenda de temes a explorar (explicació del professor)

Sessió 2: Presentació dels estudiants dels mecanismes a estudiar

Sessió 3: Discussió de problemes metodològics i/o operatius en la recollida de documentació i l'elaboració del treball

Sessió 4: Discussió de bibliografia rellevant

Sessió 5: Conclusions i debat final

c) Bibliografia (veure apartat 3 del programa)

d) INSTRUCCIONS PER A FER EL TREBALL

L'objectiu d'aquest treball és aplicar un seguit de coneixements, de reflexions i de teories sobre participació política a l'anàlisi d'un cas o experiència participativa concreta. Això vol dir varies coses:

-Aquest no és un treball teòric. El rol que hi juga la teoria és el d'ajudar a formular-se les preguntes adients o el de trobar inspiració per a l'anàlisi de l'objecte d'estudi. En la major part dels casos serà innecessari que hi ha hagi un apartat sobre teoria, i aquesta apareixerà en forma de referències a autors a l'hora d'explicar el plantejament de la recerca, d'analitzar les dades o de presentar les hipòtesis utilitzades.

-Un treball empíric no vol dir un treball que es basa en milers de dades quantitatives, però si vol dir que no és un treball exclusivament de reflexió, sinó que l'anàlisi es sustenta en uns fonaments i generalment en algun tipus d'indicador que (de)mostra aquella afirmació que estem fent: una cita d'una entrevista, una dada de producció pròpia o qualsevol documentació secundària. En tot cas, cal mostrar explícitament aquestes "dades" i dir d'on surten.

-A més d'aquests criteris de plantejament, el treball ha d'estar ben fet des del punt de vista formal. No recordaré totes les instruccions, podeu rebuscar en el vostre arxius els apunts d'Iniciació a la Recerca: ha d'haver-hi índex, introducció, citar bé la bibliografia,.... Una instrucció general que de vegades ajuda: esteu fent un treball per una investigadora coreana (no sap res de vosaltres ni vosaltres d'ella) que ha de poder seguir tots els mateixos passos que vosaltres i arribar a les mateixes conclusions. Ha de quedar molt clar, doncs, que heu fet, com, per què, d'on ha sortit cada informació i afirmació.

Seminari II. Seminari teòric

L'objectiu d'aquest seminari és conèixer i discutir la principal literatura sobre participació política, des d'el punt de vista dels factors explicatius de la participació i les seves conseqüències. Es tracta d'un seminari molt complementari amb el contingut de les sessions teòriques, que permet consolidar i aprofundir les idees que allí s'han apuntat. El seminari consistirà en la lectura i el comentari crític d'una sèrie d'obres. Per a cada sessió del seminari, els estudiants hauran de portar a classe un petit treball escrit (3 pàgines a 1 espai i mig) fent una breu síntesi i discutint críticament els

arguments dels autors. Els treballs s'hauran de basar, com a mínim, en la lectura obligatòria. La lectura complementària ajuda a entendre el tema o en dona una altra perspectiva i la seva incorporació al treball serà valorada positivament. Tots els treballs tenen una pregunta orientativa, que pot servir per vertebrar el treball. Aquests treballs seran el component principal de l'avaluació (2/3). En cas que els treballs no estiguin prou bé, aquelles persones que hagin assistit regularment al seminari tindran dret a un examen, el contingut del qual seran aquestes mateixes lectures.

Sessió 1: Sortida, Veu i lleialtat

Lectura obligatòria: Hirschman: "Salida, voz y el destino de la RDA", Tendencias autosubversivas, FCE, 1996

Lectura complementària: Hirschman: Salida, voz y lealtad, FCE, Mèxic-1977

Pregunta: L'autor intenta argumentar perquè va fallar la seva teoria en el cas de la RDA. Discuteix el funcionament de les relacions entre sortida i veu a partir d'aquest i altres casos que coneguis.

Sessió 2: Mobilització, recursos i actituds

Lectura obligatòria: Rosenstone i Hansen: obra citada, caps 1 i 2

Lectura complementària: Scholzman, Verba i Brady: "Participation's not a paradox", British Journal of Political Science, 25. Pags 1-36.

Pregunta: Discuteix la importància que tenen els diferents factors explicatius de la participació que citen als autors a partir d'altres exemples que coneguis. Són més importants les característiques dels participants o l'actuació mobilitzadora dels actors polítics?

Sessió 3: Conseqüències de la participació I: capital social i rendiment institucional

Lectura obligatòria: Putnam: Making democracy work, Princeton University Press, introducció i cap 4.

Lectura complementària: Boix i Posner: "Capital social y democracia", Revista Española de Ciencia Política, 2, 2000. (en el mateix volum hi ha també altres articles interessants sobre el tema).

Pregunta: participació, capital social i rendiment institucional: discuteix la relació que l'autor estableix entre aquests 3 conceptes. Creus que aquesta relació funciona en totes les circumstàncies?

Sessió 4: Conseqüències de la participació II: polítiques i participants

Lectura obligatòria: Tarrow: obra citada, cap 10

Lectura complementària: VVAA: Revista Ambits, Dossier sobre moviments socials i polítiques públiques, 2000.

Pregunta: Discuteix les diferents conseqüències de la participació que citen els autors, a partir d'altres exemples que coneguis? Creus que hi ha altres conseqüències importants que no citen?